

2. Виклики для енергетичної безпеки України. Сучасний стан – 2010. Аналітична записка // Міжнародний центр перспективних досліджень. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://icps.com.ua/pub/files/58/24/Energy_Strategy_UKR.pdf – Назва з екрану. – Дата звернення: 15.02.2014.

3. "Про відповідність Енергетичної стратегії України на період до 2030 року сучасним викликам і загрозам у сфері енергетичної безпеки". Аналітична доповідь / С. Воронцов // Відділ енергетичної та ядерної безпеки. Національний ін-т стратегічних досліджень при Президентові України. – 2012. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/articles/470/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 17.02.2014.

4. Енергетична безпека України 2020: виклики, можливості, сценарії. – 2011. – К. : Вид-во Українського ін-ту публічної політики. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://uirp.org.ua/uploads/news_message/at_file_uk/0070/40.pdf – Назва з екрану. – Дата звернення: 15.02.2014.

5. Омельченко В. П'ять кроків для підвищення енергетичної безпеки України / В. Омельченко // Центр Разумкова. – 2013. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.gazumkov.org.ua/ukr/article.phpnews_id=1078 – Назва з екрану. – Дата звернення: 13.02.2014.

6. BP Statistical Review of World Energy June 2013. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/statisticalreview/statistical_review_of_world_energy_2013.pdf – Назва з екрану. – Дата звернення: 11.03.2014.

7. Енергетична стратегія ЄС та її наслідки для України / за ред. д-ра Г. Захманн // Німецька консультативна група, Берлін / Київ, квітень 2011. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/2011/PB_04_2011_ukr.pdf – Назва з екрану. – Дата звернення: 01.03.2014.

Скорик Г.И., Швецова М.Б., Тревого О.И. Энергетическая составляющая экономической безопасности Украины: состояние и перспективы развития

Рассмотрено современное состояние энергетического сектора Украины, проанализированы показатели производства и употребления основных видов топлива. Определены основные характерные проблемы отечественного топливно-энергетического комплекса, которые сдерживают его развитие. Исследованы тенденции и перспективы развития энергетического сектора, определены его сильные и слабые стороны. Сделан акцент на необходимости улучшения сотрудничества со странами Европейского Союза в рамках приоритетов, определенных Энергетической стратегией ЕС. Сформулированы пути повышения уровня экономической безопасности в современных условиях.

Ключевые слова: энергетическая безопасность, энергетические ресурсы, рынок, конкуренция, энергетическая зависимость.

Skoryk G.I., Shvetsova M.B., Trevogo O.I. The Energy Component of Ukrainian Economic Security: Status and Prospects

The current state of Ukrainian energy sector is studied. Production and consumption rates of primary fuels are analysed. The basic problems that are specific for the domestic energy sector and restrain its development are identified. Strength and weakness, tendencies and prospects of energy sector development are highlighted. The need to strengthen cooperation with the European Union in the framework of the priorities set by the EU energy strategy is emphasized. The ways of raising economic security in today's environment are formulated.

Key words: energy security, energy resources, market, competition, energy dependence.

УДК 332.144:338.43(477.83)

Доц. Н.С. Станасюк, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка";

доц. М.В. Оліховська, канд. екон. наук – Львівський інститут МАУП

ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Розглянуто спеціалізацію сільського господарства як домінуючої складової у структурі агробізнесу та проведено прогностичний розрахунок виробництва валової сільськогосподарської продукції усіма категоріями господарств у Львівській області. Проана-

лізовано сучасну компонентну структуру агробізнесу та визначено дестабілізуючі чинники. Сформовано висновки щодо створення сприятливих умов для ефективного ведення агропродовольчого виробництва. Запропонована оптимальна компонентна структура агробізнесу Львівської області в розрізі основних елементів системи.

Ключові слова: прогноз, агробізнес, компонентна структура, агропродовольче виробництво.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Розвиток підприємств агробізнесу має безпосередній вплив не лише на підтримання продовольчої безпеки країни, але й на досягнення загальної економічної безпеки держави. Законом України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року" від 18.10.2005 р. визначено пріоритетність розвитку агропромислового комплексу в національній економіці [1]. Саме тому аграрна проблематика перебуває у центрі уваги багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних вчених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з розвитком підприємств агробізнесу, висвітлено в працях Я. Березівського [2], Ю. Губені [3], М. Ільчука [4] й інших економістів-аграрників. Як справедливо зазначають М.Й. Малік, В.Л. Валентинов, Т.В. Мацибора, за характером діяльності та складом виробленої продукції агропромислове виробництво найбільш пристосований сектор до ринкової економіки: майже вся його продукція, розрахована на споживача, виготовляється для ринку [5].

Разом із тим, недостатньо дослідженими й наразі досить актуальними залишаються питання щодо прогнозування розвитку регіонального агровиробництва. На нашу думку, прогнозування розвитку агробізнесу, насамперед, повинно бути пов'язане із встановленням взаємозв'язків та взаємозалежностей між усіма елементами системи. Це дасть змогу охопити широкий діапазон факторів, які чинять позитивний чи негативний вплив на розвиток агропродовольчого виробництва та в остаточному підсумку сформулювати більш точний прогноз.

Метою роботи є визначення оптимальної компонентної структури агробізнесу, яка б забезпечувала ефективний розвиток агропродовольчого виробництва не лише у регіоні, але й в країні загалом.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні підприємства-виробники сільськогосподарської продукції займають домінуючу позицію у структурі агробізнесу. Сільськогосподарське виробництво Львівської області має своєрідні особливості, зокрема: господарства зони Полісся мають більшу кількість земель, придатних для вирощування картоплі і льону-довгунця, а зона Лісостепу більш придатна до бурякосіяння, у Передкарпатті зосереджено вирощування цукрового буряку та льону, зона Карпат характеризується найнижчими показниками виробництва сільськогосподарської продукції, що зумовлено несприятливістю природно-кліматичних умов розвитку аграрного виробництва. Специалізацію підприємств агробізнесу Львівської області представлено на рис. 1.

Враховуючи економічну ситуацію та виходячи із спеціалізації сільського господарства по районах Львівської області, агропромислове виробництво регіону змушене ефективно використовувати природно-ресурсний потенціал території і виробничих потужностей підприємств. Тому для оцінки розвитку підприємств агробізнесу доречним буде визначити динаміку змін виробництва валової сільськогосподарської продукції за категоріями господарств.

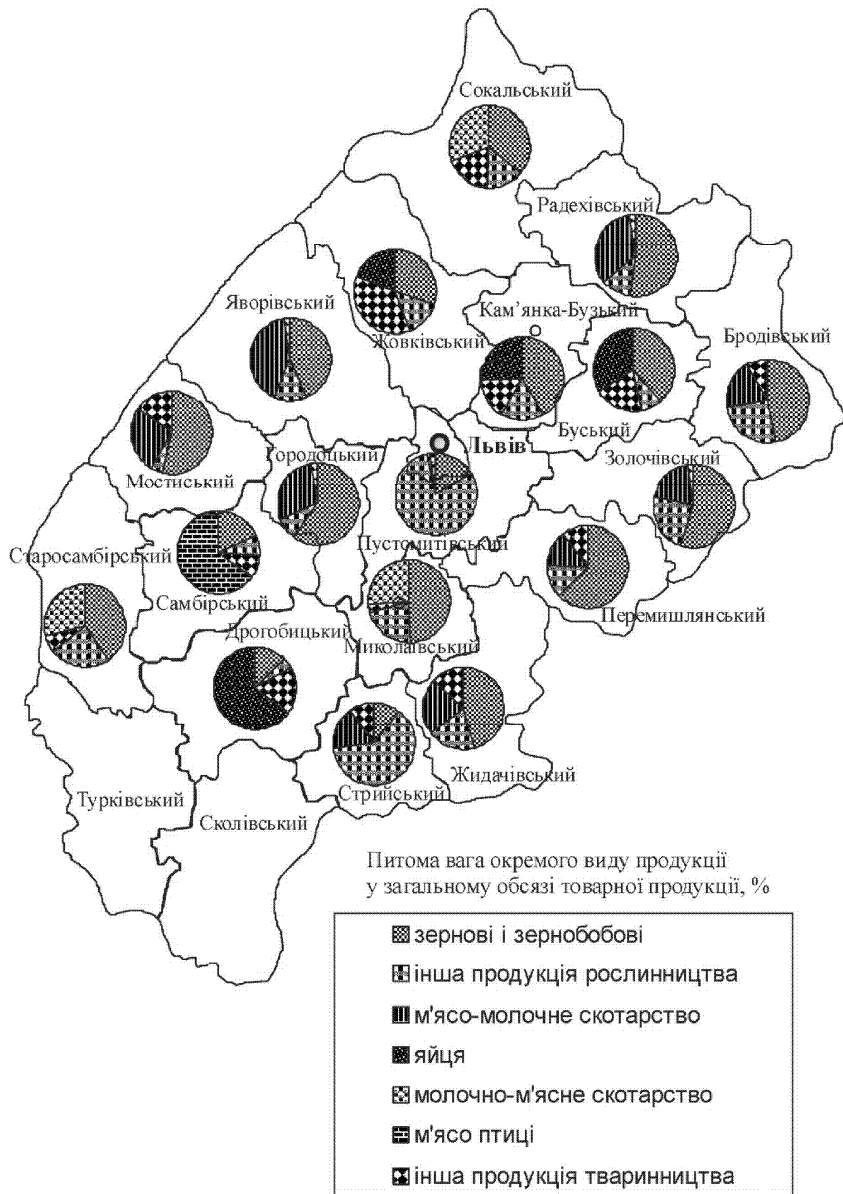

Рис. 1. Домінуюча спеціалізація підприємств агробізнесу Львівської області (склади автори за [6])

Для цього, завдяки наявним методичним підходам, проведено оцінювання інтенсивності зростання валового сільськогосподарського виробництва продукції за категоріями господарств у Львівській області на основі інтегрального темпо-

вого індексу зміни виробництва продукції. Для його визначення використано таку формулу (1):

$$I_i = \sqrt[n]{\prod_{j=1}^n (1 + I_{ij})} - 1, \quad i = \overline{1, n}, \quad (1)$$

де: I_j – інтегральний темповий індекс зростання виробництва продукції i -го району до попереднього періоду; I_{ij} – первинний індекс темпів зростання виробництва продукції i -го району, визначений за j -м показником; i – номер району; j – номер показника; n – кількість показників.

Індекси оцінки темпів зміни виробництва продукції в районах розраховуємо на основі первинних показників за формулою (2)

$$I_{ij} = \frac{L_{ij}^1}{L_{ij}^0}, \quad j = \overline{1, n}; \quad i = \overline{1, n}, \quad (2)$$

де: L_{ij}^1 – значення j -го показника для i -го району в поточному періоді; L_{ij}^0 – значення j -го показника для i -го району в попередньому періоді.

Для оцінювання темпів зростання виробництва валової сільськогосподарської продукції Львівської обл. використаємо такі показники:

- валова продукція сільського господарства, виготовлена сільськогосподарськими підприємствами;
- валова продукція сільського господарства, виготовлена господарствами населення. Результати розрахунків відображено у табл.

Табл. Прогнозний розрахунок виробництва валової сільськогосподарської продукції усіма категоріями господарств у Львівській обл.*

Назва району	Темпові індекси		Інтегральний темповий індекс	Прогноз виробництва валової сільськогосподарської продукції усіма категоріями господарств, тис. грн. (млн грн)		
	виробництво сільськогосподарськими підприємствами	виробництво господарствами населення		Прогнозна дата		
				t 0**	t +2	t +4
Бродівський	1,344	1,044	1,095	495561	594190	712449
Буський	1,369	1,099	1,114	466316	578697	718160
Городоцький	1,397	1,282	1,163	424245	573821	776132
Дрогобицький	0,821	1,163	0,996	367747	364811	361898
Жидачівський	1,606	1,162	1,184	475874	667107	935188
Жовківський	1,233	1,164	1,097	697294	839130	1009816
Золочівський	1,111	1,164	1,068	534834	610045	695832
Кам'янка-Бузький	1,257	1,091	1,085	477365	561966	661561
Миколаївський	1,098	1,099	1,049	317172	349017	384059
Мостиський	1,271	1,003	1,067	330305	376048	428127
Перемишлянський	1,275	1,051	1,080	339622	396135	462052
Пустомитівський	1,092	1,168	1,064	658611	745611	844103
Радехівський	1,296	1,063	1,088	434085	513845	608261
Самбірський	1,198	1,093	1,071	439765	504429	578600
Сколівський	196,6	1,061	13,13	1,90	3,28	5,67
Сокальський	0,978	1,046	1,006	708519	717047	725677
Старосамбірський	1,567	1,173	1,177	376363	521387	722293

Стрийський	1,314	1,130	1,108	557085	683913	839615
Турківський	0,853	1,021	0,968	211425	198110	185634
Яворівський	1,559	1,196	1,181	561804	783582	1092910
По області	1,207	1,117	1,079	9064511	10553275	12286556

*Джерело: розраховано за [6, с.22, 25, 28].

**Примітка: за початкову дату прогнозу (t 0) вибрано 2012 р.

Прогнозні показники зростання виробництва сільськогосподарської продукції у Львівській обл. дають підстави стверджувати про відчутне збільшення частки суб'єктів сільськогосподарського виробництва у структурі агробізнесу. Таке явище призводить до того, що у компонентній структурі агробізнесу відбувається значна диспропорційність та незбалансованість. Як результат, структура агробізнесу Львівської обл. характеризується переважанням питомої ваги підприємств сільськогосподарського виробництва та зменшенням частки підприємств із перероблення сільськогосподарської продукції, агросервісу та зниженням інфраструктурного забезпечення підприємств агробізнесу (рис. 2).

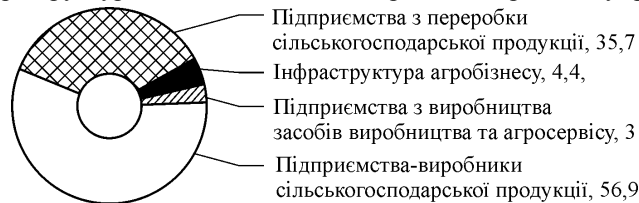

Рис. 2. Компонентна структура агробізнесу Львівської обл. (за даними ДСС України)

Основними причинами такої ситуації є порушення організаційних, економічних і технологічних зв'язків між сільськогосподарськими підприємствами та підприємствами промислового значення.

Наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених свідчать, що для досягнення оптимальної компонентної структури агробізнесу необхідно: забезпечити стабільність ринкового середовища; покращити фінансово-кредитну, податкову, інноваційну системи економіки; вдосконалити інституції підприємництва та проводити активну політику інтеграції вітчизняного агробізнесу у світову агропродовольчу систему.

Враховуючи емпіричні напрацювання розвитку підприємств агробізнесу в економічно розвинених країнах, необхідно наголосити на тому, що оптимальний рівень підприємств переробної промисловості та підприємств засобів виробництва та агросервісу в компонентній структурі агробізнесу повинен становити 45-50 % загальної вартості його продукції (виробництва), а інфраструктура агробізнесу повинна коливатись в межах не 4,4 %, а 8-10 %. У такому випадку, збалансованість розвитку всіх компонентів агробізнесу дадуть змогу збільшити обсяги кінцевої продукції агробізнесу на 15 %. Виходячи з того, оптимальна компонентна структура агробізнесу схематично зображена на рис. 3.

Розвиток агробізнесу не можливий без врахування екологічного фактора. Основними положеннями концепції екологізації агропромислового виробництва є: створення можливостей для екологізації виробничого потенціалу;

вивчення передумов переміщення центру господарських навантажень із природних компонентів на техногенні та економічні; формування функціонування економічного механізму й фінансування охорони навколишнього середовища; раціоналізація розміщення продуктивних сил з урахуванням можливостей для самовідновлення природного стану навколишнього середовища [7].

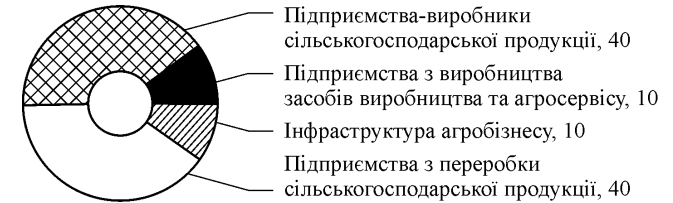

Рис. 3. Оптимальна компонентна структура агробізнесу Львівської обл. (власні узагальнення авторів)

Висновки і пропозиції подальших розвідок. Таким чином, основними завданнями прогнозування розвитку агробізнесу повинні стати такі:

- виявлення перспектив розвитку окремих складових на основі реальних процесів дійсності;
- виявлення оптимальних тенденцій з урахуванням складеного прогнозу;
- оцінка рішень з позицій їх наслідків впливу на систему загалом.

Прогнозування розвитку агробізнесу повинно мати відповідну інформаційну основу. Розроблення статистичної або будь-якої іншої системи даних повинна ґрунтуватися на конкретних завданнях, які ця система повинна вирішувати.

Література

1. Закон України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ligazakon.ua>
2. Березівський Я.П. Корпоративні форми аграрного бізнесу у Львівській області / Я.П. Березівський // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 6. – С. 109-114.
3. Губені Ю.Е. Агробізнес у системі організації сільського господарства / Ю.Е. Губені // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 7. – С. 34-38.
4. Ільчук М.М. Підприємницька діяльність та агробізнес / М.М. Ільчук, Т.Д. Іщенко. – К. : Вид-во "Вища освіта", 2006. – 543 с.
5. Малік М.Й. Вплив соціального капіталу на організацію діяльності сільськогосподарських підприємств / М.Й. Малік, В.Л. Валентинов, Т.В. Мацибора // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2005. – № 5. – С. 105-112.
6. Валова продукція сільського господарства Львівської області у 2011 році: стат. бюл. – Львів : Вид-во ГУС у Львівській області, 2012. – 106 с.
7. Лагодієнко В.В. Розвиток агропромислового виробництва: регіональні особливості : монографія / В.В. Лагодієнко. – Львів : Вид-во Ін-ту регіон. дослід. НАН України, 2007. – 292 с.

Станасюк Н.С., Олиховская М.В. Прогнозирование развития агробизнеса во Львовской области

Рассмотрена специализация сельского хозяйства как доминирующая составляющая в структуре агробизнеса и проведен прогнозный расчет производства валовой сельскохозяйственной продукции всеми категориями хозяйств во Львовской области. Проанализирована современная компонентная структура агробизнеса и определены дестабилизирующие факторы. Сформированы выводы по созданию благоприятных условий для эффективного ведения агропродовольственного производства. Предложена оптимальная компонентная структура агробизнеса Львовской области в различии основных элементов системы.

Ключевые слова: прогноз, агробизнес, компонентная структура, агропродовольственное производство.

Stanasyuk N.S., Olikhovska M.V. Agribusiness Development Forecast in Lviv Region

The specialization of agriculture as the dominant component in the structure of agribusiness is considered. The predictive calculation of gross agricultural production of all categories of enterprises in Lviv region is made. The current component structure of agribusinesses is analyzed; destabilizing factors are defined. The conclusions on creating an enabling environment for the effective conduction of agri-food production are formed. The optimum component structure of agribusinesses in Lviv region by major system components is proposed.

Key words: prediction, agribusiness, component structure, agri-food industry.

УДК 519.86:339.13.017

Доц. Т.Н. Тиховская, канд. экон. наук –
Запорожский НТУ

РЫНОК СИЛОВОЙ ЭЛЕКТРОНИКИ КАК ПРОИЗВОДНАЯ ЭНЕРГЕТИКИ

Приведен современный подход к прогнозированию рынка силовой электроники, основанной на зависимости объема целевого рынка полупроводниковых приборов от объема вырабатываемой электроэнергии. По данным десятилетних наблюдений построена математическая регрессионная модель зависимости объема рынка силовой электроники от производства электроэнергии в мире; проверена ее адекватность по сравнению с прогнозными данными мировых специалистов; предложены перспективы дальнейшего применения результатов исследования путем использования размера прогнозного объема целевого рынка в адаптивной системе управления предприятием силовой электроники.

Ключевые слова: емкость целевого рынка, прогнозирование, экономико-математическое моделирование, проверка адекватности модели, производство электроэнергии.

Постановка проблемы. Производственная деятельность предприятия испытывает воздействие основных и смежных отраслей национального хозяйства. Предприятия силовой электроники (СЭ) не являются исключением. Объем рынка продукции СЭ есть функция многих переменных, таких как объем производимой электроэнергии, наличие альтернативных источников энергии и перспективы их развития, цена и объем рынка полупроводниковых приборов, цена на электроэнергию и на альтернативные источники энергии и т.д. Однако доминирующим из перечисленных факторов является объем производимой электроэнергии. Это является следствием того, что около двух третей всей вырабатываемой электроэнергии потребляется в преобразованном (по параметрам) виде [1], а для преобразования служат изделия СЭ. По прогнозам, в ближайшие 20 лет потребление электроэнергии будет увеличиваться во всем мире [2]. В Украине производство электроэнергии также растет. Развитие энергетики должно стимулировать развитие СЭ. Однако надо учитывать, что предприятия СЭ относятся к наукоемким производствам, которые в связи с переходом Украины к рыночной экономике испытывают трудности сохранения своего функционирования на целевом рынке.

Современный этап перехода от сырьевой экономики к наукоемкой требует от отечественных предприятий СЭ эффективных управленческих решений, которые позволят им сохранить свое функционирование на целевом рынке. Первым шагом выработки правильной стратегии служит верная оценка емкости целевого рынка [3].

Анализ последних исследований и публикаций. Рынок силовой электроники исследован в работах многих отечественных и зарубежных ученых, в частности, таких как: С.К. Нищев, Т.Т. Палташев, С.Н. Флоренцев, О.А. Шакура. Однако в их исследования больше внимания уделяется влиянию технических тенденций на целевой рынок.

Проблемы разработки методов моделирования, прогнозирования и управления в сложных экономических системах в рыночных и кризисных условиях исследованы в работах отечественных и зарубежных ученых, в частности В.В. Витлинского, Н.Н. Иванова, В.М. Порохни, В.Н. Соловьева. Вместе с тем, методические аспекты моделирования емкости целевого рынка для целей стратегического планирования предприятий СЭ освещены недостаточно.

Постановка целей. Целью исследования является построение математической модели зависимости объема рынка СЭ от объема произведенной электроэнергии и проверка ее адекватности.

Изложение основного материала. Силовая электроника как отрасль сформировалась около 1960 г., после того, как производство полупроводниковых приборов стало рентабельным бизнесом. Во время перехода Украины от централизованно-плановой к рыночной экономике предприятия СЭ понесли значительный ущерб из-за практического прекращения централизованного финансирования научно-исследовательских работ. Предприятия в десятки раз сократили объем производства.

В условиях рыночной экономики для восстановления и наращивания производственного потенциала предприятий СЭ необходимо исследование рынка, на котором функционируют предприятия. Исследование рынка СЭ необходимо начать с определения зависимости его емкости от величины производимой электроэнергии. Предлагается построить эконометрическую модель простой регрессии зависимости выпуска полупроводниковых приборов от производства электроэнергии. Для проверки адекватности модели используем фактические и прогнозные данные мирового производства электроэнергии и полупроводниковых приборов.

Имеются данные по мировому производству электроэнергии [4] и полупроводниковых приборов [5, 6] с 2004 по 2013 гг. Исходные данные для построения модели представлены в табл. 1:

Табл. 1. Исходные данные для построения регрессионной модели

№ п/п	Год	Производство э/э, млрд кВт-час	Производство з/п приборов, млрд \$
1	2004	17228,70	213,00
2	2005	18138,30	227,10
3	2006	19016,60	247,30
4	2007	19894,90	268,77
5	2008	20352,48	255,00
6	2009	20820,59	229,50
7	2010	18588,24	299,00
8	2011	23235,29	299,52
9	2012	23769,70	300,86
10	2013	24316,40	322,42